

ایمان عظیمی خبرنگار گروه فرهنگ

شروع فصل جدید لیگ جزیره بر خلاف سال‌های گذشته برای «گری لینه‌کر» خوش‌یمن نبود چون مشخص شد که رسانه دولت فخیمه بریتانیا تصمیم خود مبنی بر اخراج او از برنامه «مسابقه روز» را عملی کرد و افراد دیگری را در قالب یک برنامه جدید در جایگاه فوق‌ستاره سابق فوتبال انگلستان قرار داد. اما ماجرای درگیری دامنه‌دار این مجری قدیمی و پُرسابقه با بنگاه خبرپرانی بی‌بی‌سی کجا شروع شد؟ او کمی پس از آغاز عملیات طوفان الاقصی –که حملات ددمنشانه رژیم صهیونی علیه مردم بی‌دفاع غزه را در پی داشت- با بازنشر پُستی در شبکه ایکس (توییتر) خواستار محرومیت فوتبال ملی و باشگاه‌های اسرائیل از همه بازی‌های بین‌المللی شد تا همین مسئله فتح بایی برای اخراجش از غول رسانه‌ای غربی باشد. البته چندی بعد و با اعمال فشار از طرف لابی‌های صهیونیستی، لینه‌کر حمایتش را از پُست PACBI (کمپین فلسطینی برای تحریم علمی و فرهنگی اسرائیل در مجامع رسمی بین‌المللی) دریغ کرد، ولی کار از کار گذشته بود و اقدام حساسیت‌برانگیز مجری «مسابقه روز» ادامه روند طبیعی حرفه‌اش در رسانه‌های جریان اصلی را تحت‌الشعاع قرار داد. ارداریهشت سال جاری بود که بار دیگر پای ستاره پیشین یارسا به حواشی باز شد، این بار اما موضوع برای لابی‌های صهیونیستی-جدی‌تر از گذشته بود و لینه‌کر نمی‌توانست به‌راحتی دفعه پیش جان سالم‌ا از مهلکه به در ببرد.

اسرائیل در فاصله زمانی اکتبر ۲۰۲۳ تا می ۲۰۲۵ بسیاری از مرزهای اخلاقی و عرفی را زیر پا گذاشت و ارزش‌های تثبیت‌شده جوامع مدرن در شناسایی حق دیگری برای اظهارنظر را به سُخره گرفت تا دُم خروس دموکراسی و آزادی بیان به‌شکلی کاملاً عیان و عریان بیرون بزند؛ در چنین شرایطی حتی عذرخواهی رسمی لینه‌کر به‌خاطر بازنشر محتوایی که مفهوم صهیونیسم را توضیح می‌دهد کارگر نمی‌افتد و اسمش از برنامه آینده بی‌بی‌سی برای جام جهانی ۲۰۲۶ در مقام مجری و کارشناس خط

سلب‌ریتی‌های دنیا برای حمایت از غزه خجالت نمی‌کشند

مشهور بریتانیایی و بازیگر نقش به‌یادماندنی «مِستر بین»، در پیامی تأکید کرد: «به‌عنوان یک انسان و هنرمندی که با داستان‌های مردم زندگی کرده‌ام، نمی‌توانم سساکت بمانم، درحالی‌که دو میلیون نفر به نام انسانیتی دروغین از ابتدایی‌ترین نیازهای زندگی محروم هستند. همه ما باید صدایمان را بلند کنیم؛ مرگ کافی است.» «دواین جاسون، بازیگر پرفرقدار هالیوود نیز در واکنشی گفت: «من شرایط‌های زیادی را در فیلم‌نامه‌های هالیوود دیده‌ام، اما هیچ‌کدام با آنچه اسرائیل در غزه انجام می‌دهد قابل‌مقایسه نیست.» مایکل کین، بازیگر سرشناس بریتانیایی، در چند پیام توییتری حمایت خود را از کودکان فلسطینی اعلام کرد: «به کودکان غزه غذا بدهید. هیچ کودکی نباید گرسنه باشد.» نمی‌توانم به کودکان غزه که برای غذا التماس می‌کنند نگاه کنم.» او حتی از باب گلداف، فعال سیاسی شناخته‌شده، خواست برای رساندن کمک‌های غذایی به غزه وارد عمل شود. خاویر باردِم، بازیگر برنده اسکار اسپانیایی نیز در پستی اینستاگرامی نوشت: «اسرائیل می‌کشد. آمریکا تأمین مالی و اروپا حمایت می‌کند. تنها ما مردم نجیب باقی مانده‌ایم برای محکوم‌کردن این نسل‌کشی! سکوت نکنید؛ درغیر این صورت شریک جرم خواهید بود.» در کنار همه این‌ها، ونسلا ردگریز با بازیگر نامدار بریتانیایی نشان داد اعتراض فقط محدود به فضای مجازی نیست. او در ۸۸ سالگی در تجمع حامیان غزه شرکت کرد؛ همان بازیگری که سال‌ها پیش در مراسم اسکار ۱۹۷۸، اعمال صهیونیست‌ها را آشکارا محکوم کرده بود. در میان موج واکنش‌های جهانی، حتی برخی هنرمندان و نویسندگان اسرائیلی نیز سکوت را شکستند و در برابر آنچه در غزه می‌گذرد لب به اعتراض گشودند؛ صداهایی که شاید شنیدنشان برای دولت تل‌آویو از هر انتقاد خارجی سنگین‌تر باشد. صدایی از درون اسرائیل که نتانیاوه نمی‌خواهد بشنود. نام ناتالی پورتمن، بازیگر اسرائیلی‌ال‌اصل هالیوود نیز در میان این صداهای دیده می‌شود. او با انتشار پیام‌هایی در حساب اینستاگرام خود، ضمن حمایت از مردم فلسطین، خواستار ارسال کمک‌های بشردوستانه به غزه شد و از دنبال‌کنندگانش درخواست کرد در این مسیر کمک مالی کنند. پورتمن که سابقه انتقاد از سیاست‌های اسرائیل را در کارنامه دارد، در سال ۲۰۱۸ نیز در اعتراض به وقایع غزه از سفر به اسرائیل برای دریافت جایزه «جنسیس» خودداری کرده بود. انگار کُرت، نویسنده سرشناس اسرائیلی در یادداشتی آشکارا از سیاست‌های بنیامین نتانیاوه انتقاد کرد و خواستار توقف فوری جنگ شد. او تأکید کرد پایان‌دادن به عملیات نظامی نه‌تنها می‌تواند به توقف «کشتار و گرسنگی روزانه مردم غزه» منجر شود، بلکه زمینه بازگشت گروگان‌های اسرائیلی را فراهم خواهد کرد. کُرت دولت نتانیاوه را متهم ساخت که با طولانی کردن جنگ، اسرائیل را به سمت ارتکاب «جنایات جنگی» سوق می‌دهد؛ درحالی‌که اکثریت جامعه اسرائیل و افکار عمومی جهان خواهان برقراری آتش‌بس دائمی هستند. در همین راستا، دیوید گروسمن، نویسنده برجسته و برنده جوایز متعدد ادبی، در مصاحبه‌ای صریح اقدامات ارتش اسرائیل در غزه را «نسل‌کشی» نامید. او اعتراف کرد که پس

از سال‌ها خودداری از استفاده این واژه، اکنون با دیدن تصاویر و گزارش‌ها دیگر نمی‌تواند از آن چشم‌پوشد. گروسمن در سخناش افزود: «اشغال، ما اسرائیلی‌ها را فاسد کرده است» و تأکید کرد اسرائیل به «توهم قدرت مطلق» گرفتار آمده؛ توهمی که نه‌تنها فلسطینیان، بلکه آینده خود اسرائیل را نیز به خطر انداخته است.

وقتی هنر، زبان اعتراض می‌شود

در روزهایی که اخبار غزه در صدر رسانه‌های جهان قرار دارد، بسیاری از هنرمندان خارجی تصمیم گرفته‌اند هنرشان را به میدان بیاورند و آثار خود را به‌طور رایگان در اختیار عموم گذاشته‌اند. این حرکت، فرصتی برای میلیون‌ها نفر در سراسر جهان ایجاد کرد تا از طریق سینما و مستند، واقعیت‌های زندگی و مقاومت فلسطینیان را بهتر لمس کنند. یکی از آثار شاخص در این مجموعه، مستند «تل‌ال‌زعتَر: رازهای نبرد» است. این فیلم سراغ یکی از تلخ‌ترین فصل‌های تاریخ فلسطین می‌رود؛ محاصره و کشتار ساکنان اردوگاه تل‌ال‌زعتَر در لبنان. روایت دقیق و تکان‌دهنده این مستند باعث می‌شود تماشاگر با عمق رنج و ایستادگی مردمی آشنا شود که صدایشان سال‌ها سانسور شد. مستند «در چنگال مقاومت» نیز با تمرکز بر شکل‌گیری جریان‌های مقاومت فلسطینی، به این پرسش پاسخ می‌دهد که چگونه مردم تحت‌اشغال توانستند هویت و اراده جمعی خود را حفظ کنند. تماشاای این فیلم، مخاطب را از نگاه کلیشه‌ای و سطحی به فلسطین دور می‌کند و تصویر پیچیده‌تر و انسانی‌تری ارائه می‌دهد. در کنار این‌ها، مستند شاعرانه «تاب‌ها» به‌جای میدان جنگ، کودکان فلسطینی را نشان می‌دهد؛ کودکانی که در میان ویرانی، همچنان به بازی و رؤیا ادامه می‌دهند. این تضاد میان معصومیت و خشونت، اثر را به تجربه‌ای عاطفی و فراموش‌نشدنی بدل کرده است. چهره‌های فرهنگی فلسطین نیز در این مجموعه جایگاهی ویژه دارند. مستند «ناجی‌العلی؛ هنرمندی با چشم‌انداز» داستان زندگی کاریکارویست برجسته‌ای را روایت می‌کند که با خلق شخصیت «حنظله» به نماد مقاومت بدل شد. این اثر نه فقط زندگی یک هنر مند، بلکه تاریخچه‌ای از مبارزه فلسطین در قاب هنر است. مستند «باب‌العلیا» و «در جست‌وجوی فلسطین» نیز هر کدام از زاویه‌ای متفاوت به شهر قدس و سرزمین فلسطین می‌پردازند؛ اولی نگاهی تاریخی و معماری به قلب قدیمی قدس دارد و دومی روایتی گسترده‌تر از هویت و سرگذشت این سرزمین ارائه می‌دهد. در میان آثار داستانی، فیلم بلند «نمک این دریا» جایگاه ویژه‌ای دارد. این فیلم ماجرای زنی فلسطینی تبار از بروکلین را دنبال می‌کند که برای اولین‌بار به سرزمین اجدادی‌اش بازمی‌گردد. او در این سفر نه‌تنها با گذشته خانوادگی‌اش، بلکه با واقعیت تلخ اشغال و محدودیت‌های روزمره مواجه می‌شود. فیلم توانسته است به زبان سینما، تجربه‌ای از شخصی را به روایتی جهانی پیوند بزند.

از سوی دیگر، مستند «بگو، پرده‌ها» با رجوع به قصه‌ها و افسانه‌های شفاهی فلسطین، تلاشی برای حفظ میراث‌فرهنگی و هویت جمعی است؛ گویی

برنامهٔ مهم MATH OF THE DAY پس از سال‌ها بدون گری لینه‌کراجرا شد، بی‌بی‌سی فاتحهٔ ژست حرفه‌ای‌گری را خواند

چه می‌کنه این باجاسی!

برودکسپتینگ هاوس صورت گرفت تا مدیران ارشد بی‌بی‌سی از تصمیم‌شان مبنی بر بیرون کردن کلارکسون صرف‌نظر کنند؛ درنهایت اتفاقی که همه منتظرش بودند رقم نخورد تا مجری بامزه بامزه تخت گاز برای همیشه از رسانه سابقا محبوب انگلیسی‌ها خداحافظی کند. در واقع شاید اینطور به‌نظر برسد که بی‌بی‌سی از اصول حرفه‌ایش کوتاه نمی‌آید و حتی در مقابل جدی سیستم هم رواداری نشان می‌دهد، اما قضیه لینه‌کر و اسرائیل برخلاف تمام آن ادعاها پرده را کنار زد و واقعیت زشت صحنه را برای کسانی‌که می‌اندیشند عیان کرد.

پروتکل‌های بی‌بی‌سی چه می‌گویند؟

بی‌بی‌سی پس از اتفاقات دامنه‌دار مربوط به قضیه لینه‌کر سعی کرد قوانینش را به‌روزرسانی کند و سد محکمی در مورد اظهارنظر‌های سیاسی و مسائلی از این دست به وجود بیاورد. بر همین اساس ستارگان مشهور نباید از یک حزب سیاسی مشخص حمایت و یا به آن حمله (بخوانند تقد) کنند. سیاستمداران بریتانیایی نیز در پرتو حمایت و مصونیت بی‌بی‌سی قرار گرفتند، به‌گونه‌ای که مجریان این شبکه در اظهارنظر‌های خود نباید به‌شبهه‌ای عمل کنند که خم به ابروی رجل سیاسی بیفتد. پرده‌ها دریده شده و وضعیت در حال بازگشت به دوران پیش‌از‌ششگری است و دیگر حرف‌های برطمطراق در مورد حقوق بشر، دموکراسی و آزادی بیان خبردار ندارد. حتی بی‌بی‌سی نیز در مقام پرچمدار بی‌طرفی (کدام بی‌طرفی؟) تعارف را کنار گذاشته و رو‌بازی می‌کند. برای نمونه، یک سسال قبل از اظهارنظر رقیق و نامحسوس لینه‌کر در مورد حملات وحشیانه رژیم اشغالگر قدس و در ابتدای بلوای زن، زندگی، آزادی بود که بخش فارسی بی‌بی‌سی در زمین اینترنشان بازی کرد و در مقابله با جمهوری اسلامی اخلاق حرفه‌ای در وادی رسانه را به حاشیه راند. در آن دوران کسی نبود که گلوی مجریان این شبکه را فشار دهد، اما اکنون که فوق‌ستاره سابق تیم ملی انگلیس از این رسانه زخم خورده جوامع اروپایی با روی عریان واقعیت روبه‌رو شده‌اند.

مستر بین، مدونا، ناتالی پورتمن، اما داری‌سی و دیگران

در دل ویرانی‌ها، داستان‌ها همچنان زنده مانده‌اند. دو اثر سریالی نیز در این میان چشم‌جگیرند. سریال مستند «خروج فلسطینیان»، روایتی دقیق از آوارگی گسترده در سال ۱۹۴۸ و پیامدهای آن است؛ موضوعی که هنوز هم بر سیاست و زندگی میلیون‌ها نفر سایه انداخته. در کنار آن، سریال «من اورشلیم هستم» قدس را نه صرفاً به‌عنوان یک شهر تاریخی، بلکه به‌عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از هویت فلسطینی معرفی می‌کند. در مجموع، این آثار نشان می‌دهند که هنر می‌تواند چیزی فزائر از سرگرمی باشد؛ ابزاری برای روایت حقیقت و شکستن سکوت. تصمیم فیلمسازان برای رایگان کردن این آثار در بحبوحه جنگ غزه، تنها یک اقدام فرهنگی نیست، بلکه نوعی اعتراض هنری و دعوت جهانیان به دیدن واقعیتی است که سال‌ها پنهان نگه داشته شده. کنشگری علیه جنگ غزه فقط در شبکه‌های اجتماعی یا میان چهره‌های هنری فردی متوقف نشد؛ جشنواره‌های بین‌المللی سینما نیز به این صدا پیوستند. به‌تازدهشتمین دوره جشنواره فیلم لوکارنو در سوسویس، با نمایش مستند «ما حسن در غزه» ساخته کمال الجعفری، فیلمساز فلسطینی آغاز شد. این اثر که بر پایه تصاویری از سال ۲۰۰۱ ساخته شده، در بخش مسابقه بین‌المللی جشنواره به‌عنوان فیلم افتتاحیه به‌نمایش درآمد؛ انتخابی که خود به یک بیانیه هنری علیه جنگ بدل شد. در مراسم افتتاحیه، جونا ناتازو دبیر هنری جشنواره در سخنانی صریح وضعیت غزه را محکوم کرد و آن را «تراژدی انسانی وحشتناک» و منجر به «کشتار مردم فلسطین» خواند. بدین‌ترتیب لوکارنو نه‌فقط یک جشنواره سینمایی بود، بلکه به سکوی برای اعتراض جهانی علیه خشونت اسرائیل تبدیل شد. موج دیگری از اعتراض، این بار در عرصه توزیع جهانی فیلم شکل گرفت. گروهی از فیلمسازان سرشناس به رهبری آکی کوریسماکوی را دو ژوده با انتشار نامه‌ای علیه پلتفرم استریم فیلم MUBI، همکاری این سرویس با سرمایه‌گذاران حامی صنایع نظامی اسرائیل را افشا کردند. به‌دنبال این حرکت، ده‌ها کارگردان دیگر – از جمله فیلمسازان اسرائیلی آری فولمن و ناداو لاپید- به این اعتراض پیوستند و تعداد امضاکندگان به ۶۳ نفر رسید. در این نامه به سرمایه‌گذاری شرکت «سکویا» در کمپانی فناوری دفاعی «کلا» اشاره شده بود؛ شرکتی که توسط کهنه‌سربازان واحدهای اطلاعاتی اسرائیل تأسیس شده است. امضاکندگان معتقدند چنین ارتباط مالی، رشد MUBI را به «اکسپ سود از نسل‌کشی در غزه» پیوند می‌زند. آن‌ها از این پلتفرم خواسته‌اند ضمن محکوم‌کردن سکویا، نماینده آن را از هیئت‌مدیره کنار بگذارد و سیاست اخلاقی روشنی برای سرمایه‌گذاری‌های آتی تدوین کند. فشارها به‌سرعت اثر گذاشت؛ چندین شریک تجاری و جشنواره سینمایی از جمله جشنواره فیلم والدی‌وای در شیلی همکاری خود را با MUBI قطع کردند. هرچند این سرویس در بیانیه‌ای اعلام کرد دیدگاه‌های سرمایه‌گذاران فردی الزاما بازتاب سیاست رسمی شرکت نیست، اما تاکنون از پاسخ مستقیم به این اعتراض‌ها خودداری کرده است.